

KOXLEAR IMPLANTNING TUZILISHI VA KOXLEAR IMPLANTLI BOLALAR HAQIDA UMUMIY MA'LUMOTLAR

*Namagan davlat Pedagogika inustituti Pedagogika fakulteti Maxsus pedagogika (logopediya) ta'lim yo'nalishi 1-kurs magstranti
Xalimova Ozoda Ma'murjon qizi*

Annotatsiya: Ushbu maqolada hozirgi kunda dolzarb bo'lgan hamda barchani e'tiborini tortgan qiziqtirib kelayotgan koxlear implantli bolalar va koxlear implantatsiya apparati, eshituv moslamalari va ularni tuzilishi implantatsiya jarayoni va operatsiya jarayonlari haqida ma'lumotlar berilgan.

Kalit so'zlar: Surdopedagogika, koxlear, maxsus pedagogika, ichki, tashqi, moslamalar, fan, qonuniyat, tarmoq, maktabgacha, og'ir chuqur.

Аннотация: В данной статье дана информация об актуальных и интересных в настоящее время детям с кохлеарными имплантами и слуховыми аппаратами с кохлеарной имплантацией, их устройстве, процессе имплантации и порядке эксплуатации.

Ключевые слова: Глухая педагогика, улитковая, специальная педагогика, внутренняя внешняя, устройства, наука, легитимность, сетевая, дошкольная, тяжелая, глубокая.

Abstract: In this article, information is given about the currently relevant and interesting children with cochlear implants and cochlear implant hearing devices and their structure, the implantation process and operation procedures.

Key words: Deafpedagogy, cochlear, special pedagogy, internal external, devices, science, legitimacy, network, preschool, heavy, deep.

Kirish

Maxsus pedagogika tarmog'i – surdopedagogika (lot. «surdus»-karlik), eshitishda nuqsoni bo'lgan bolalar va katta kishilarning rivojlanishi, ularga ta'lim tarbiya berish qonuniyatlarini o'rganuvchi fan (maxsus pedagogika tarmog'i). Eshitishda nuqsoni bo'lgan ilk va maktabgacha tarbiya yoshidagi bolalarning rivojlanishi, ularga ta'lim-tarbiya berish jarayonlari va qonuniyatlari – maktabgacha surdopedagogika fanining predmeti hisoblanadi. Maktabgacha davr eshitishda nuqsoni bo'lgan bolaning rivojlanishida muhim ahamiyatga egadir, zero korreksionpedagogik tadbirlarning barvaqt boshlanishi bola o'sishidagi kamchiliklarining oldini olishga, shuningdek, ijtimoiy faol, har tomonlama rivojlangan shaxsni tarbiyalashga yordam beradi. Maktabgacha surdopedagogikaning alohida fan sifatida o'rganilishi, eshitishda nuqsoni bo'lgan bolalarning yosh davrlariga xos jismoniy, psixik va fiziologik xususiyatlarning mavjudligi, bolalar

turmushini tashkil etish va qulay ta'lim-tarbiya shart-sharoitlarini yaratishda ushbu omillarni hisobga olish zarurligi bilan belgilanadi.

Eshtishida nuqsoni bo'lgan bolalarning rivojlanish xususiyatlari va imkoniyatlari, ularga ilk davrdan boshlab korreksion-pedagogik yordam ko'rsatish zaruratidan kelib chiqqan holda belgilanadi. Eshitish qobiliyatining pasayishi bolaning umumiy va psixik rivojlanishiga, eng asosiysi nutqning shakllanishiga salbiy ta'sir ko'rsatadi. Eshitmaydigan va zaif eshituvchi bola maxsus o'rgatib borilmasa, u gapira olmaydi, atrofdagilar bilan muomalada esa chegaralangan miqdordagi imo-ishoralardan foydalanadi. Bolalar kundalik hayotida kattalarga taqlid qilgan holda oddiy amaliy faoliyat turlarini bajara oladilar, turli buyumlarning funksional vazifalarini o'zlashtiradilar va ulardan to'g'ri foydalanadilar, o'z-o'ziga xizmat ko'rsatish malakasini egallab oladilar. Bunday bolalarga maxsus ta'lim berish shart-sharoitlari yaratilmagan holda, ular o'zgarar nutqini idrok eta olmasligi oqibatida sensor va aqliy rivojlanishi so'zlashuv nutqning ta'sirisiz kechadi. Shunday qilib, eshitish qobiliyatining pasayishi va nutqiy rivojlanishning buzilishi oqibatida bolaning rivojlanishi to'xtamasa-da, ancha cheklanib qoladi.

Koxlear implantlar — og'ir va chuqur eshitish nuqsonlari bo'lgan odamlar uchun mo'ljallangan yuqori texnologiyali tibbiy asboblardir. Ular eshitish nervlariga to'g'ridan-to'g'ri signallar yuborish orqali eshitishni ta'minlaydi. Bugungi kunda ko'plab bolalar va kattalar koxlear implantlardan foydalanmoqda, bu esa ularning hayot sifatini sezilarli darajada yaxshilaydi.

Koxlear implantning tuzilishi Koxlear implant, umuman olganda, uchta asosiy qismdan iborat:

Tashqi qism: Mikrofon, ovoz protsessori va uzatgich. Mikrofon atrofdagi tovushlarni to'playdi, protsessor esa bu tovushlarni raqamli signallarga aylantiradi.

Ichki qism: Ichki implant, koxlear (eshitish) nerviga ulangan elektrodlar bilan birga. U raqamli signallarni elektr impulslariga aylantirib, eshitish nervlariga yuboradi.

Bu ikki qismning o'zaro ishlashi bolalarga eshitish imkonini beradi, hatto ular tabiiy eshitishdan mahrum bo'lsalar ham.

3. Koxlear implantlar va eshitish yo'llari

Koxlear implantlar, tabiiy eshitish jarayonini taqlid qilish orqali, ovozlarni kognitiv qabul qilishni ta'minlaydi. Ular past, o'rta va yuqori chastotali tovushlarni alohida ajratib, bolalarning nutq rivojlanishiga yordam beradi. Tabiiy eshitish bilan solishtirganda, koxlear implantlar ko'pincha yuqori sifatli ovozlarni yetkazib berish bilan bir qatorda muayyan ma'lumotlarni ham osonlashtiradi.

4. Implantatsiya jarayoni

Koxlear implantni qo'yish jarayoni quyidagi bosqichlardan iborat:

Tayyorgarlik: Klinik baholash va eshitish testi, shuningdek, bolaning tibbiy tarixini o'rganish.

Operatsiya: Umumiy behushlik ostida o‘tkaziladi. Eshitish nerviga elektrodlar joylashtiriladi va tashqi qism teriga o‘rnatiladi.

Reabilitatsiya: Operatsiyadan keyin bolalar ko‘pincha maxsus reabilitatsiya dasturlariga jalb qilinadi, bu esa ularning eshitish va nutq rivojlanishida yordam beradi.

5. Koxlear implantli bolalarning rivojlanishi

Koxlear implantli bolalar o‘zlarini rivojlantirishda katta muvaffaqiyatlarga erishishi mumkin. Tadqiqotlar shuni ko‘rsatadiki, 18 oylikdan 2 yoshgacha koxlear implant olingan bolalar, nutq va til rivojlanishida katta ijobiy o‘zgarishlarga erishadilar. Shuningdek, ijtimoiy va hissiy rivojlanishda ham yaxshilanish kuzatiladi.

6. Koxlear implantlar va ta’lim

Koxlear implantlar, bolalar uchun ta’lim muhitida muhim rol o‘ynaydi. Maxsus ta’lim dasturlari va integratsiya qilinadigan sinflar, koxlear implantli bolalarga ta’lim olishda yordam beradi. Eshitish qobiliyatining oshishi, bolalarning maktabda ijtimoiy faollik ko‘rsatishini ta’minlaydi.

7. Koxlear implantlarni qo‘llashdagi muammolar

Koxlear implantlar samarali bo‘lishi uchun ba’zi muammolarni hal qilish kerak: Moslashuv: Ba’zi bolalar implantga osonlikcha moslasha olmaydi. Bu esa vaqt talab qilishi mumkin.

Xavfsizlik: Har qanday jarrohlik amaliyotida kabi, koxlear implant qo‘yishda ham infeksiya va boshqa asoratlar xavfi mavjud.

Psixologik jihatlar: Bolalar koxlear implant bilan birga o‘zlarini ijtimoiy jihatdan qanday his qilishlarini tushunishlari muhimdir. Ular boshqa bolalar bilan teng darajada o‘ynash va muloqot qilishni xohlashlari kerak.

8. Kelajak istiqbollari

Koxlear implant texnologiyalari doimiy ravishda rivojlanmoqda. Yangi tadqiqotlar va innovatsiyalar koxlear implantlarni yanada samarali va foydali qilish imkonini beradi. Sun’iy intellekt va ovozli aloqa texnologiyalari koxlear implantlarning imkoniyatlarini kengaytiradi, shuningdek, eshitish qobiliyatini rivojlantirishda yangi usullarni taklif etadi.

Xulosa

Koxlear implantlar, eshitish qobiliyati bo‘lmagan bolalar uchun hayotni o‘zgartiruvchi texnologiyalardir. Ular nutq va til rivojlanishini ta’minlab, bolalarning ijtimoiy moslashuvi va ta’limida muhim rol o‘ynaydi. Texnologiyaning rivojlanishi bilan koxlear implantlar hayot sifatini yanada yaxshilashda davom etadi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. O‘zbekiston Sog‘liqni Saqlash Vazirligi - Koxlear implantlar va ularning qo‘llanishi.
2. Xalqaro Eshitish Tashkilotlari - Koxlear implantlar bo‘yicha statistik ma’lumotlar.
3. Tadqiqot maqolalari - Koxlear implantlar va bolalar rivojlanishi.

4. O‘zbekiston Respublikasida maktabgacha ta’lim to‘g‘risidagi Nizom.
5. Asqarxo‘jayeva M. Bog‘chalarda o‘zbek tilini o‘rganish. Bolalar bog‘chalari tarbiyachilari uchun metodik qo‘llanma.
6. 2. Dilafruz Dadamirzaevna Oribboeva. Образование и инновационные исследования международный научно-методический журнал. 314-318 2022/11/12
7. Vokhobova Munirakhan Sadirdinovna. “Open Access Repository” Академии : CORRECTIVE PEDOGOGICAL WORK CARRIED OUT IN STUTTERING CHILDREN. 372-375
8. Munira, V., & Shoxistaxon, T. (2024). BOLALAR NUTQINING RIVOJLANISHIDA ATROF MUHIT VA OILANING AHAMIYATI. Ta'lim innovatsiyasi va integratsiyasi, 15(1), 51-69.
9. BOLALARDA YUVINEL REVMATOID ARTRIT KASALLIGINING KELIB CHIQISHI HAMDA UNING OLDINI OLIISH CHORALARI
10. Voxobova Munira, Mirrahimova Xonzodabegim Sodiqjonovna- Ta'lim innovatsiyasi va integratsiyasi, 2024/2/9. 33-35-bet.
11. Confrencea. WAYS AND METHODS OF SPEECH FORMATION OF CHILDREN WITH ALALIYA SPEECH DEFECTS. Vokhobova Munirakhan Sadirdinovna. 2023/3/17.3/03.231-235-bet
12. Open Access Repository. FORMATION OF SPEECH IMITATION IN CHILDREN WITH SEVERE DEGREE OF MOTOR ALALIA. Vokhobova Munira Sadirdinovna. 2023/2/13.4/2. 316-320-bet.
- 13.10. Vokhobova Munirakhan Sadirdinovna. Open Access Repository. CORRECTIVE PEDOGOGICAL WORK CARRIED OUT IN STUTTERING CHILDREN. 9/12.372-375. 2023/12/31.